

Gennemgang af akvarellernes papir- og farvekvaliteter

Af Anna-Grethe Rischel

Der har været rig lejlighed til at studere Jens Kreutzmann's og Aron's akvareller under opmålings- og monteringsarbejdet. Med originalmaterialet mellem hænderne kan man, blot ved at se, gøre mange iagttagelser og opdagelser, som ellers ikke ville være mulige, selv om man sad med de bedste reproduktioner, fordi man ikke her ville kunne undersøge papirets overflade og struktur, farvernes tæthed og overflade, eventuelle vandmærker i papiret, huller eller klistermærker fra tidligere ophæng o. s. v.

Papiret

Jens Kreutzmann's akvareller har været malet i et lille hefte, hvor han samtidig nedskrev sagn og fortællinger. Aron's akvareller er alle malet på løse folioark af forskellig kvalitet, tre synligt forskellige. Der har ikke været udført tekniske analyser af papirfibre, farvepigmenter, limstoffer og lign., fordi der har været så ringe mulighed for at udtage noget prøvemateriale. Papirerne ligner brev-papir fra samme periode, anvendt på Grønland, og der har ikke været konstateret vandmærker i nogen af disse breve.

Der har været anvendt en glittet kvalitet med struktur af kæde- og netlinier og to uglittede typer uden kæde- og netlinier, som forekommer i en hvid og en mere gullig kvalitet.

Alle papirkvaliteterne, bortset fra Jens Kreutzmann-akvarellerne, er desværre ringe og med en yderst begrænset holdbarhed. Den gulnede papirfarve er et tydeligt tegn på, hvor nedbrudt materialet er. En af de uglittede papirtyper uden kæde- og netlinier har bevaret sin oprindelige hvidhed og ganske få eksemplarer af den glittede kvalitet, og det kan næsten kun skyldes, at disse akvareller ikke har været udsat for så meget lys i forbindelse med ophængning, eller også at de ikke indeholder så meget træslib, som det blev almindeligt at bruge ved papirfabrikationen fra 1800-tallet.

Tidligere blev papirpulpen eller papirfibermassen udelukkende fremstillet af cellulose fra klude, det såkaldte kludepapir. Men for at kunne dække det hastigt stigende behov for papir anvendte man nu også cellulose fra træ. Hvis denne træslibmasse ikke bliver rensat fuldstændigt for sit naturlige lignin-

Akvarel af Aron.

indhold, vil papiret under fugtige forhold blive surt, og cellulosen vil nedbrydes langt hurtigere end normalt, og papiret gulner kraftigt, hvis det udsættes for lys. Kreutzmann's og Aron's akvareller er som tidligere nævnt malet på træslibholdigt papir, og kun de bedste betingelser i magasin og udstilling kan bevare samlingen.

Opklæbningskartonen

Alle akvarellerne er klippet ud og de små billeder monteret på en kraftig hvid karton, hvor Signe Rink skrev oversættelser af den grønlandske tekst til dansk, engelsk og fransk. Kun de 16 Nordboakvareller, som ikke hører til Rink-samlingen, er intakte og u-opklæbede, og man kan ved at betragte disse folio-

ark forstå, hvordan den enkelte akvarels aflange format er opstået, bestemt af folioarkets mål.

Kartonen har beskyttet det tynde akvarelpapir mod mekaniske skader, men ikke mod kemisk nedbrydning fra lim og karton, som også er en træslibholdig sort. Det vil ikke være muligt at løsne akvarellerne fra kartonen og montere dem på et syrefrit, neutralt materiale uden risiko for mekaniske skader i form af rifter og lignende. Man må derfor vælge at bremse nedbrydningen mest muligt ved at skabe neutrale beskyttende omgivelser for både akvarel og karton. Det er ønskeligt at bevare de to emner sammen på grund af de notater, som forskere gennem tiden har noteret på kartonerne.

Opbevaring

Alle akvareller er nu monteret i passepartouts, fremstillet af syrefri karton uden indhold af træslib. De ydre mål er afpasset til en skifteramme, som under udstillinger vil beskytte mod støv. Akvarellerne skal kun udstilles kortvarigt i filtreret lys af passende styrke for at undgå en for hastig nedbrydning af farver og papir af lysets ultraviolette stråler, og enkelte billeder bør slet ikke udstilles, fordi de er for skadede allerede.

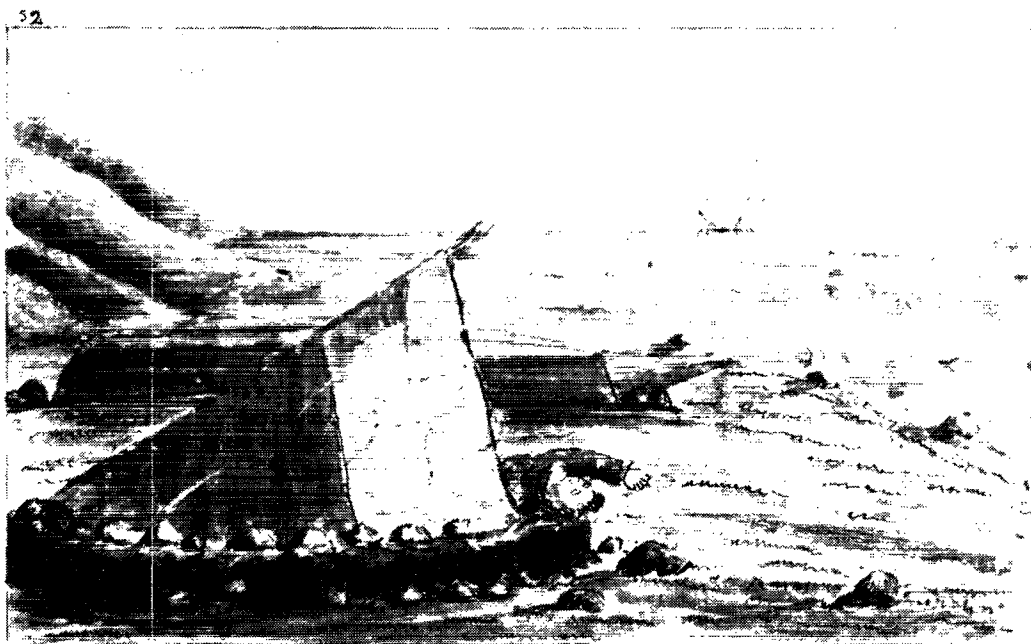
Til magasinering af akvarellerne er der fremstillet 17 æsker af syrefri karton uden træslib, som vil beskytte mod lys,

støv og anden skadelig påvirkning som for eksempel svingende luftfugtighed og temperaturændringer, som er skadeligt for papir, og det bør tilstræbes at have et så stabilt klima som muligt i magasinet, hvor samlingen vil befinde sig permanent.

Akvarelfarverne

Ikke blot selve papiret, men også de sarte transparente akvarelfarver vil ødelægges og bleges af for kraftigt lys. Aron og Jens Kreutzmann har ikke haft ret mange farver til deres rådighed. Aron's Nordboakvareller er de mest farverige med stærke røde, blå, grønne, gule og

Akvarel af Aron.

N° 1. tassagōa una kavāngarnissaa alungmīoa sūinor
miki imāinarasuaikut nuiteruunik aliānārnermēk tassagōa.

brune farver. Der er en helt anden farveholdning i de senere akvareller, hvor den røde farve er anvendt langt sjældnere og med en dramatisk effekt, og den kølige lilla farve forekommer kun i en af akvarellerne, ligesom den kraftige dyblå kun dukker op to gange. Det kan næsten kun skyldes, at Aron ikke har haft adgang til mere af disse to farver, som er så effektivt anvendt i Nordboakvarellerne.

Alle de øvrige farver går derimod igen i de efterfølgende billeder såsom den kølige gule, den varme okker, den blågrønne, den græsgrønne, den azurblå og de to brune farver, som forekommer i samtlige billeder sammen med sort. Farverne er mere eller mindre transparente bortset fra en dækhvid, som første gang anvendes i akvarel nr. 34, hvor den lyser op i den meget gulnede, næsten pastelagtige akvarel. Fra nr. 60 og videre forekommer den regelmæssigt, hvor Aron konsekvent anvender den til hudfarve, blandet med rødt eller okker i stedet for den tidligere anvendte lysebrune farve, og han anvender nu også dækhvid, blandet med violet i nogle ganske få billeder, som derved får et helt specielt farvespil.

Aron arbejder med de varme gule, de lysende blå og brune nuancer med få effekter af rødt og grønt. Indendørsbillederne er malet i brune farver med ganske lidt rødt og grønt. I udendørsbillederne er der en lysende spænding mellem farverne, selvom det gulnede papir dæmper og forrykker den indbyrdes balance. Aron anvender papirets farve som hvid, og derfor er himmel-farven ofte ændret væsentligt i forhold

til resten af billedet. Skyerne og den lette lyseblå farve er i de nedbrudte billeder matte og gulnede. Nogle af reproduktionerne af originalerne er bevidst fremstillet mindre gule for derved at søge at give et sandere billede af akvarellens oprindelige udseende. De få akvareller, som ikke er gulnede, viser med stor tydelighed, hvor meget der er gået tabt i farverne ved nedbrydningen.

Jens Kreutzmann's billeder

Akvarellerne stammer som tidligere omtalt fra et hefte, hvor han nedskrev sine sagn. Billederne har interesseret Signe Rink mere end sagnene, for teksten bagpå adskillige af akvarellerne har ikke været tilgængelig siden den grundige opklæbning, som hun anvendte til akvarellerne. Som tidligere nævnt ville en adskillelse af karton og original ikke være forsvarlig, men ved en fotografering af de beskrevne akvareller med en kraftig, kortvarig gennemlysning er det nu lykkedes at opnå en tydelig gengivelse af den skjulte tekst, så de manglende felter i manuskriptet kan udfyldes.

Kreutzmann's udvalg af akvarelfarver har været lige så begrænset og sparsomt som Aron's, og det synes som om det er de samme farver, de har arbejdet med. Jens Kreutzmann anvender også den røde farve som et fint krydderi med effekt, og hans meget lette, lyse farver virker i første omgang meget sarte, sammenlignet med Aron's farver, men ved nærmere betragtninger finder man en anden, ligeså original harmoni og spænding mellem farverne, hvor ganske få nuancer indenfor samme farve danner hele billedet. Den sorte streg er ikke kun

begrænset til konturer omkring figurerne, den ornamenterer hele billedets farvede flader.

Kreutzmann's papir har bevaret sin hvidhed, måske fordi det har ligget beskyttet mod lyset i sin bogform, indtil Signe Rink monterede akvarellerne. Kreutzmann har tonet papiret i nogle af billederne, så den hvide papirfarve i de ikke tonede områder virkelig kommer til

at udgøre en farve, andre gange anvender han dækkhvidt, ligesom Aron gør det i sine senere billeder.

Reproduktionssamlingen vil i mange tilfælde kunne erstatte originalerne fuldt ud, og det vil forlænge originalernes levetid væsentligt, samtidig med at samlingen nu vil være tilgængelig for et langt større publikum.

Akvarel af Aron.

His grandfather (the bachelor) was a villainous sort of a man as
near the angels - the really beautiful - was to deliver the girl
daughter from the monster's grasp but she caught herself
But then he lost he called both his guardian spirits, the main
protectors and the forces of the universe. He was badly
killed down at the monster and poor Ann.

[illegible]

Den gamle "ungkarl", som var bitämlingsarkiv (dublis arkiv).
 Skrivet, samlet, læst. Skulle skaffe sig kongens bøger. "På den
 bogen der findes" etc. "Nu har den bogen & om den".
 Men her var man tvunget til bitämlingsarkiv. Højeste arkiv.
 (Anden) Skrivet i arkivet (i arkivet) Højeste arkiv.
 Men der var bøger efter sig.

Amara nioke

[illegible]